

יום ה', י"א בתשרי תשע"ז (13 באוקטובר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

שתיה ואכילה ביום הכיפורים – מתי ובאילו נסיבות מותרת

קובעת ההלכה -

כאשר על פי ההוראה הרפואית החולה המסוכן אינו חייב לשתות ולאכול בדחיפות כמות גדולה, כתבו כמה מגדולי הראשונים **שעדיף שישתה ויאכל בהפסקות פחות פחות מכשיעור** [כמות מינימלית שאינה נחשבת כשיעור אכילה/שתיה], כדי **למעט באיסור**... ואף שגם בשתייה או באכילה מועטת יש איסור תורה, מכל מקום ב'שיעור' יש חומרה נוספת, שבזדון חייבים עליו **כרת**, ובשגגה חייבים עליו [קרבן] חטאת, ולכן יש מעלה מסוימת בכך שישתה ויאכל פחות מכ'שיעור'. **[מקור]**

וכאשר כן חייבים לשתות או לאכול, מומלץ לומר תפילה זו לפני-כן:

ריבונו של עולם, גלוי וידוע לפניך שרצוני לקיים את מצוות העינוי ביום הכיפורים בשלמותה, כפי שציוות אותנו בתורתך: "ועיניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש בערב, מערב עד ערב", ועל פי ההלכות שפסקו חכמינו.

אבל, כל דרכיך צדק ומשפט, וגזרת עלי את החולי הזה, וכפי ההלכה עלי לשתות ולאכול ביום כיפורים זה, לקיום גופי, ובכדי שאוכל להמשיך לקיים תורה ומצוות. יהי רצון מלפניך שאכילתי ושתייתי יהיו לי לרפואה ויתקבלו לפניך כאילו הייתי מתענה כראוי, ושתגזור עלי חיים טובים וארוכים, חיים של בריאות שאזכה להתענות כהלכה.

[תפילה זו נוסחה ע"י ר' אריה בודנהימר בסיועו של הרב יואל שחור]

≈≈≈≈≈≈≈≈≈≈≈≈≈≈≈≈

כל זה נאמר לגבי יחיד. וכן לאדם שכבר נמצא במצב של סכנת נפשות.

אך מה לגבי ציבור שלם, ובייחוד כאשר מדובר על אנשים בריאים, אלא שמתפשטת מגיפה במקומם, וחוסר השתיה והאכילה עלול להחליש את גופם עד כדי שהמגיפה עלולה לפקוד אותם ר"ל וחלילה להמית אותם?

מצב כזה היה בעיר ווילנה בשנת **תר"ט** (1848 למניינם), ואחד מרבני הקהילה החשובים, **הרב ישראל סלנט(ר)** הורה (לפי אחד הגירסאות) שעל הציבור לאכול ולשתות כדי למנוע הידבקות במחלה עקב חולשה.

"לו עמי שמע לי ישראל בדרכי יהלכו. כמעט אויביהם אכניע ועל צריהם אשיב ידי."

מתוך התהלים [פרק פ"א] שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **חמישי** בשבת

כניסת השבת	(ב"ש): 17 ⁵⁰	(י-ם): 17 ³²	(ת"א): 17 ⁴⁷	(חיפה): 17 ³⁷
צאת השבת	(ב"ש): 18 ⁴⁶	(י-ם): 18 ⁴⁴	(ת"א): 18 ⁴⁵	(חיפה): 18 ⁴⁴

יום נעים ושבת שלום ומבורך!

פרשת השבוע: **"האזינו"** [דברים ל"ב 1 - 52]

הדף מוקדש לפדיון נפשם של נעדרי וכלואי ישראל, ורפואתם השלמה לכל חולי ישראל

יום ה', י"א בתשרי תשע"ז (13 באוקטובר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישובו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

והנה מעשה שהיה כך היה...

ביום הכיפורים בשנת תר"ט (1848), והוא כבן 39, עלה לבימה בבית הכנסת הגדול בוויילנה, הוציא יין ועוגות, קידש ואכל לעיני הקהל, ובכך שימש דוגמה אישית להוראתו ההלכתית. הרקע לסיפור זה הוא מגפת החולירע שהשתוללה אז בוויילנה, כשהרופאים מזהירים שלא לצום מחשש הידבקות במחלה עקב חולשה.

ר' ישראל הקים אז קבוצת אברכים שיעסקו בעזרה לחולים, ופעל רבות בתחום זה של הצלת נפשות. כשהרופאים הורו שהצום מסוכן – הדפיס כרוזים בכל וילנה שלא לצום ולאכול ביום כיפור, ושיאה של הפרשה בסיפור דלעיל.

כמו לכל סיפור, גם לסיפור זה יש כמה גרסאות, ובעיקר – השלמה חשובה. ... אין במאמר זה כוונה לפסוק הלכה, בוודאי לא בעניין שנחלקו בו גדולי הפוסקים, אלא להאיר זווית שאינה מוכרת לרוב הציבור, ואולי גם לחלק מהרבנים.

לפי גרסה אחת, שמוסר בנו, ר' יצחק, לא הורה לאכול אלא פחות מכשיעור, ולא יותר. יש גרסה שהורה כן רק לתלמידיו, ויש גרסה שהוא עצמו כלל לא אכל (ספר תנועת המוסר, דב כץ, עמ' 152). הגרסה האחרונה מקובלת יותר במחקר, המתקשה לייחס לר' ישראל התנגשות חמורה כל כך עם רבני וילנא הזקנים. לפי זה, פרסם בעצה אחת עמם הוראה שלא להאריך בתפילה כדי שהציבור לא ישהה זמן רב מדי בצפיפות בבית הכנסת, מה שעלול לגרום להידבקות. בנוסף לכך, הכינו בכל בית כנסת פרוסות של עוגה פחות מכשיעור. הצעד הפומבי שנקט ר' ישראל כשעלה על הבמה והכריז שכל מי שמרגיש חולשה יוכל להשתמש בהן בלי לשאול רופא, הוא שגרר את הביקורת עליו (ר' ישראל סלנטר, עמנואל אטקס, עמ' 183).

הרב קוק הכיר כנראה את הגרסה הראשונה, והלך בדרכו של ר' ישראל סלנטר, ובהיותו רב בזוימל כשפרצה שם מגפת החולירע, הורה לאכול "אכילה קלה" (לא מפורט האם פחות מכשיעור או יותר) ביום הכיפורים, ועשה כך בעצמו בבית הכנסת בזמן התפילה והקהל בעקבותיו (לשלשה באלול, עמ' ט). גם הרב פיינשטיין מצטט גרסה זו ומסתמך עליה כמקור הלכתי (אג"מ או"ח ג צא).

להמשך המאמר והמעשה - לקרוא [כאן]

≈ ≈ ≈ ≈ ≈ ≈ ≈ ≈ ≈ ≈ ≈ ≈ ≈ ≈ ≈ ≈

"לו עמי שמע לי ישראל בדרכי יהלכו. כמעט אויביהם אכניע ועל צריהם אשיב ידי."

מתוך התהלים [פרק פ"א] שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום חמישי בשבת

17 ³⁷	(חיפה):	17 ⁴⁷	(ת"א):	17 ³²	(י-ם):	17 ⁵⁰	(ב"ש):	כניסת השבת
18 ⁴⁴	(חיפה):	18 ⁴⁵	(ת"א):	18 ⁴⁴	(י-ם):	18 ⁴⁶	(ב"ש):	צאת השבת

יום נעים ושבת שלום ומבורך!

פרשת השבוע: "האזינו" [דברים ל"ב 1 - 52]

הדף מוקדש לפדיון נפשם של נעדרי וכלואי ישראל, ורפואתם השלמה לכל חולי ישראל

יום ה', י"א בתשרי תשע"ז (13 באוקטובר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

אך מסתבר כי חולי (או זיקנה) אינו הגורם היחיד לאכילה ו/או שתיה ביום הכיפורים. הנה 2 אירועים בתולדות העם שהנסיבות אף התירו איסור זה ביום הקדוש -

בשבעת ימי חנוכת הבית בימי שלמה עשו שמחה ומשתה, לפיכך לא המתין שלמה בחנוכת הבית עד לימי חג הסוכות, שאין-מעריבין-שמחה-בשמחה, אלא נהגו שמחת חינוך לחוד ושמחת החג לחוד, ולא עוד אלא שביום הכיפורים שבאותה שנה, שהיה בתוך שבעת ימי חנוכת המקדש, אכלו ושתו, שסברו שכשם שחנוכת המקדש דוחה את יום הכיפורים להקרבת קורבנות, כך דוחים את יום הכיפורים לאכילה ושתיה, והיו **דואגים** ואומרים **שמה נתחייבו שונאיהם של ישראל כליה**, לפי שדווקא הקרבת קורבנות החינוך שהיא צורך גבוה דוחה יום הכיפורים, אבל לא אכילה ושתיה שאינן אלא צורך הדיוט, **ויצאה בת קול ואמרה: כולכם מזומנים לחיי עולם הבא**, לפי שלא נתכוונתם אלא למצווה. [\[מקור\]](#)

וכן בעניין המשלח את השעיר לעזאזל למדבר...

וסוכות היו עושין מירושלם עד תחילת המדבר, ושובת איש אחד או אנשים הרבה בכל סוכה וסוכה, כדי שיהיו מלוין אותו מסוכה לסוכה. **על כל סוכה וסוכה אומרים לו הרי מזון והרי מים**, אם כשל כחו וצריך לאכול אוכל, **ומעולם לא צריך אדם לכך**. ואנשי הסוכה האחרונה עומדין בסוף התחום ורואין את מעשיו מרחוק: חולק לשון של זהורית שבקרניו, חציו קושר בסלע וחציו קושר בין שתי קרניו, ודוחפו לאחוריו, והוא מתגלגל ויורד. לא היה מגיע לחצי ההר עד שהוא נעשה איברים איברים. ובא (המשלח) ויושב לו תחת סוכה אחרונה עד שתחשך. ודרכיות היו עושין, ומניפין בסודרין כדי שידעו שהגיע שעיר למדבר

[רמב"ם עבודת יוה"כ פ"ג א'ז]

שבת שלום ומבורך (בתפילה לעוד דף בערב חג הסוכות הבעל"ט),
ברכה ומרדכי

"לו עמי שמע לי ישראל בדרך יהלכו. כמעט אויביהם אכניע ועל צריהם אשיב ידי."

מתוך התהלים [פרק פ"א] שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום חמישי בשבת

17 ³⁷ (חיפה):	17 ⁴⁷ (ת"א):	17 ³² (י-ם):	17 ⁵⁰ (ב"ש):	כניסת השבת
18 ⁴⁴ (חיפה):	18 ⁴⁵ (ת"א):	18 ⁴⁴ (י-ם):	18 ⁴⁶ (ב"ש):	צאת השבת

יום נעים ושבת שלום ומבורך!

פרשת השבוע: **"האזינו"** [דברים ל"ב 1 - 52]

הדף מוקדש לפדיון נפשם של נעדרי וכלואי ישראל, ורפואתם השלמה לכל חולי ישראל